

Ерфан В.Й., Поліщук А.В., Куць О.Б.

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджено особливості, передумови і потенційні можливості забезпечення соціально-економічного й екологічного розвитку сільських територій на регіональному рівні. Акцентовано увагу на тому, що регіон Українських Карпат й, зокрема Закарпатська область мають всі сприятливі умови до забезпечення перспектив розвитку різних сфер і видів діяльності, серед яких вагоме місце займає сільський (зелений) туризм, еко- та агротуризм. За допомогою SWOT-аналізу здійснено моніторингове оцінювання специфічних властивостей і потенційних можливостей розвитку сільських територій Закарпатської області, передусім у напрямі активізації туристичної діяльності в частині сільського зеленого, а також агро- та екотуризму. Відмічено конкурентні переваги території щодо можливості забезпечення розвитку досліджуваних видів туризму. Виявлено негативні аспекти або ж загрози, що можуть супроводжувати процес формування потужного туристичного бізнесу, які передусім пов'язані з впливом зовнішніх факторів, нині воєнного стану і складних умов господарювання. Обґрунтовано необхідність побудови інноваційної стратегії розвитку сільських територій із цифровим забезпеченням всіх сфер і видів економічної діяльності регіону, зокрема сфери туристичного бізнесу.

Ключові слова: сільські території, сільський зелений туризм, еко- та агротуризм, цифровізація, стратегія розвитку, регіон.

Постановка проблеми. Нині актуалізації набуває розвиток тих видів діяльності, які в змозі швидкими темпами забезпечити розширене відтворення територій сільської місцевості. Забезпечення соціально-економічного й екологічного розвитку сільських територіальних систем зумовлюється наявністю природно-ресурсного потенціалу, ефективним функціонуванням суб'єктів господарювання у пріоритетних видах економічної діяльності. умови до забезпечення перспектив розвитку різних сфер і видів діяльності, серед яких вагоме місце займає сільський (зелений) туризм. Багатогранні можливості розвитку зазначеного туризму проявляються саме на локальних

м. Ужгород, Україна, e-mail: oleksandr.kuts@uzhnu.edu.ua територіях, де сільська місцевість приваблює туриста чи рекреанта чудовими ландшафтними краєвидами, екологічно чистим середовищем, автентичністю, традиціями і культурною спадщиною мешканців села. Водночас сільському зеленому туризму притаманні характерні особливості, які справляють вагомий вплив на його функціональність сприяючи підвищенню рівня інфраструктурного забезпечення села, надаючи нові можливості з працевлаштування, фінансового бюджетного наповнення, збереження й примноження історико-культурного надбання на локальному й регіональному рівнях.

©Ерфан В. Й., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та торгівлі ДВНЗ "Ужгородський національний університет" (Ужгород, Україна), E-mail: vitalij.erfan@uzhnu.edu.ua.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8580-378X>
ResearcherID: MCJ-8941-2025

Поліщук А. В., доктор філософії (PhD) за спеціальністю 051 Економіка, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна, E-mail: andriy.v.polishchuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3093-8393>

Куць О.Б., аспірант кафедри економіки, підприємництва та торгівлі, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження стосовно обґрунтування особливостей та забезпечення розвитку сільських територіальних систем з окресленням пріоритетних видів туристичної діяльності здійснювалися як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Зокрема, українські науковці А. Лісовий [9], Ю. Лупенко [10], М. Талавіря, М. Газуда, Л. Газуда [13], І. Термоса [14], С. Харчук [15], Н. Хомюк [16], Л. Слатвінська, О. Збиранник, Н. Мацак [12] досліджували особливості та перспективи забезпечення сталого соціально-економічного розвитку сільських територій, зокрема проблемні питання розвитку і шляхи їх вирішення в умовах децентралізації, цифрових трансформацій і

воєнного стану. Взаємозумовленість і поєднання інтересів сфери аграрного господарювання, сільського розвитку в цілому, й окремі аспекти регіонального розвитку сільського зеленого, агро- та екотуризму досліджено у працях таких науковців, як О. Бородіна [1], Л. Газуда, А. Балян, М. Газуда, Н. Волошук, С. Газуда, В. Герцег, В. Ерфан [2; 3; 4], О. Гримак, М. Вовк, О. Кіндрат, В. Юра [5; 6], О. Губарь, Є. Козирева [7], Я. Кацемір [8], Т. Пінчук [11], Н. Чорна [17] та багато інших.

Зарубіжні дослідження у напрямі розвитку зеленого туризму, агротуризму в частині його ролі у просуванні екологічно чистих сільськогосподарських продуктів, а також успішного ведення бізнесу у туристичній сфері досліджено у наукових напрацюваннях R. Dodds, M. Jorpe [18], S. Kim, S. Lee, D. Lee, J. Jeong, J. Moon [19], V. Miron, M. Miron, M. Krysztoforski, J. Węsierski [20] та інші. Додаткових узагальнень в контексті зазначених досліджень потребують питання розгляду особливостей і потенційних можливостей регіональних і локальних територій, передусім сільської місцевості.

Мета статті полягає в обґрунтуванні передумов розвитку сільського зеленого туризму на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виявлення потенційних можливостей розвитку сільської місцевості з окресленням пріоритетних видів економічної діяльності потребує ґрунтового моніторингу з акцентом на слабкі й сильні сторони, а також обґрунтування основних загроз і перспективних можливостей їх функціонування. Результативністю зумовлюється задіяння SWOT-аналізу, що дасть змогу провести оцінку наявного ресурсного потенціалу розвитку сільської місцевості з окресленням перспектив багатогранних видів туризму, зокрема сільського (зеленого), агро- та екотуризму. Моніторингова оцінка з обґрунтуванням зазначеного потенціалу сприятиме виявленню зовнішніх чинників впливу, виокремленню особливостей трансформаційних змін, прийняттю грамотних управлінських рішень спрямованих на забезпечення соціально-економічного й екологічного розвитку локальних територіальних систем (табл. 1).

Таблиця 1

SWOT-аналіз потенційних можливостей розвитку сільських територій Закарпаття*

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вигідність географічного розташування, сусідство з країнами-членами Євросоюзу. 2. Переважна частка (62,8%) сільських населених пунктів у структурі розселення в Закарпатській області. 3. Наявний потужний аграрний потенціал розвитку регіону в частині вирощування екологічно чистих продуктів харчування. 4. Сприятливість природно-кліматичних умов з наявним лісо- і сільськогосподарським ресурсним потенціалом. 5. Пріоритетність сфери аграрного розвитку в економічній системі регіону. 6. Широкі можливості щодо залучення інноваційних підходів господарювання засобом цифрового забезпечення, зокрема і у сфері туризму. 7. Вагома частка створення нових інноваційних підприємств (релокованих бізнесів), підприємницьких структур з формуванням нових робочих місць. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень якості життя у межах сільських, передусім гірських територій, інтенсифікація міграційних потоків. 2. Низький показник рівня рентабельності аграрного господарювання. 3. Незадовільний рівень цифрових упроваджень у процес аграрного виробництва. 4. Значна частка сировинного експорту регіону. 5. Низький рівень інноваційної активності підприємців, нестача інвестиційних ресурсів, передусім для розробки наукових проєктів. 6. Недостатній рівень інформаційно-комунікаційної та цифрової інфраструктури, передусім в гірській місцевості. 7. Низький рівень цифрової компетентності сільських мешканців, особливо старшого віку. 8. Ненадійність системи захисту кіберпростору. 9. Інституційна неспроможність забезпечення сільського розвитку.

1	2
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Підвищення рівня доступності та модернізація інформаційно-цифрових ресурсів. 2. Покращення інфраструктурного забезпечення та підвищення благоустрою сільських населених пунктів. 3. Удосконалення адміністративної системи управління з акцентом на запровадження системи електронного документообігу та урядування. 4. Організація виробництва екологічно чистої аграрної продукції за європейськими стандартами якості. 5. Задіяння онлайн-майданчиків, Інтернет маркетплейсів як основних видів багатоканальної електронної комерції з метою просування товарів та послуг. 6. Розширення можливостей прикордонного та транскордонного співробітництва регіону. 7. Забезпечення перспектив розвитку видів туризму, зокрема сільського, зеленого, екологічного. 8. Побудова стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку сільської місцевості. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зовнішні впливи (повномасштабне вторгнення РФ в Україну, політична ситуація, внутрішня фінансова криза тощо) на забезпечення сільського розвитку. 2. Зниження рівня децентралізаційних можливостей впливу на формування сільського розвитку. 3. Цифрова нерівність в отриманні доступу до цифрових технологій та цифрового інфраструктурного забезпечення. 4. Втрата робочих місць через підвищення рівня автоматизації, впровадження цифрових технологій, необхідності володіння цифровими знаннями. 5. Високий рівень залежності від крупних холдингових компаній і неможливістю конкурувати з ними у виробництві аграрної продукції тощо. 6. Необхідність забезпечення кібербезпеки через велику ймовірність кіберзагроз та хакерських атак.

*Авторські дослідження.

Моніторингове дослідження (табл. 1) дало можливість узагальнити сильні та слабкі сторони розвитку сільських територій Закарпатської області з окресленням пріоритетних сфер і видів економічної діяльності, зокрема розвитку сільського зеленого, а також агро- та екотуризму. Функціонування відмічених видів туризму суттєво впливає на забезпечення перспектив розвитку територіальних економічних систем підвищуючи їх економічну ефективність, формуючи реноме регіону, стимулюючи розвиток інфраструктури, зберігаючи культурне надбання багатьох поколінь, надаючи нові робочі місця, посилюючи процеси самозайнятості сільських мешканців, гарантуючи їх добробут. Водночас межах сільської місцевості зелений (сільський) туризм включає відпочинок у приватних садибах, де можна проживати вивчаючи культуру, звичаї і традиції місцевих мешканців, куштувати традиційні страви, часто виготовлені за старовинними рецептами, що в значній мірі приваблює туристів. Аналогічними є обґрунтування й інших видів туризму, зокрема агро- та екотуризму з точки зору їх розміщення в сільській місцевості, де агротуризм, як

відпочинковий вид туризму поєднує як проживання, так і можливість до залучення до процесу вирощування, доглядання і збору сільськогосподарської продукції, що може відбуватися в межах фермерських господарств або ж власних садибах місцевих мешканців. Ознайомлення з сільським способом життя, веденням власне сільського господарства може викликати пізнавальний інтерес як у дорослих, так і дітей, особливо коли робота поєднується з відпочинком на лоні природи в екологічно чистих регіонах, де можна насолодитися природними (гірськими) ландшафтами. При цьому, екотуризму притаманні аспекти відповідальності до охорони і збереження природних екосистем, розуміння ролі людини щодо нівелювання будь-якого негативного впливу на довкілля. Такий підхід дає можливість підвищити екологічну свідомість індивідуума, дотримуватися екологічних принципів формуючи, при цьому нове життєве середовище для прийдешніх поколінь.

Вагоме місце в розширенні потенційних можливостей розвитку сільських територій Закарпаття відіграє вигідність його

розташування, зокрема прикордонність території – сусідство з чотирма країнами-членами Євросоюзу. Активізація розширеного відтворення території саме на основі розвитку сільського зеленого туризму обґрунтовується тим, що в Закарпатті переважає частка (62,8%) сільських населених пунктів, є передумови до аграрного господарювання з акцентом на вирощування екологічно чистої (органічної) продукції. Крім цього, високий рівень доступності до інформаційно-цифрових ресурсів, хоча існує певна його недостатність у гірських районах. Вагомою є частка створених нових інноваційних підприємств, передусім релокованих бізнесів через воєнний стан у країні.

До слабких сторін можна віднести порівняно низьку якість життєзабезпечення в значній частині сільських поселень регіону, передусім далекогірних районів, які потребують особливої уваги з боку владних структур у напрямі формування більш комфортного середовища проживання і задоволення базових людських потреб. До зазначених потреб відносяться передусім енергетичне, медичне, цифрове і транспортне забезпечення тощо. Окремих виважених підходів потребують питання щодо посилення цифрових упроваджень у процес аграрного виробництва, серед яких доцільно акцентувати увагу на задіянні точного землеробства як інноваційної аграрної стратегії управління бізнесом з використанням GPS-навігації, електронних пристроїв (датчиків ґрунту), що дасть можливість здійснювати моніторинг якості ґрунту. Зазначені впровадження дають змогу автоматизувати процеси аграрного виробництва, здійснювати аналіз інформаційних даних (Big Data) з метою прийняття зважених управлінських рішень, коригування ситуації. Крім цього, дієвістю зумовлюється використання цифрових платформ для регулювання логістичних, фінансових процесів, й управління бізнесом, в цілому. Переваги запровадження цифрових технологій стосуються передусім точного дотримання агротехнологій, що призведе до підвищення рівня врожайності сільськогосподарських культур, економії ресурсів, впливу людського фактору через процеси автоматизації, забезпечення збалансованості та екологічності аграрного виробництва.

В зазначеному контексті посилюється необхідність підвищення цифрової компетентності як персоналу підприємств в аграрній сфері, так і сільських мешканців, особливо це стосується старшого покоління, що пов'язано з певною складністю у сприйнятті

новацій. Підвищення рівня надійності потребує і система захисту кіберпростору через посилення кіберзагроз, руйнацію критичної інфраструктури у воєнних умовах.

В сучасних умовах трансформації економічних систем і непередбачуваності ситуацій актуалізації набуває інституційне забезпечення розвитку сільських територій, що дасть можливість вмотивувати сільських мешканців, суб'єктів аграрного господарювання здійснювати власну діяльність в межах територій сільської місцевості сприяючи їх розширеному відтворенню, знижуючи рівень міграційних потоків і формуючи перспективи розвитку села.

Проведений SWOT-аналіз дав змогу чітко окреслити потенційні можливості до забезпечення розвитку сільської місцевості, що як ми вже відмічали, стосуються підвищення рівня доступності до інформаційних ресурсів, їх модернізації і всеохоплюючого використання, інфраструктурного забезпечення сільського розвитку з підвищенням благоустрою і добробуту селян. Серед можливостей вагоме місце займає запровадження систем управління на основі е-документообігу та е-урядування, активізація процесу організації з виробництва органічної продукції сільського господарства за європейськими стандартами контролю якості. Вагомістю зумовлюються процеси з використання онлайн-платформ, тобто електронних майданчиків, де поєднуються інтереси продавців для реалізації виготовлених товарів, продуктів або ж послуг. Переваги Інтернет-маркетплейсу полягають в концентрації різних продавців з величезним асортиментом і високою відповідальністю в єдиному центрі, де покупець може придбати товар співставляючи ціни у різних продавців.

Конкурентні переваги розташування Закарпаття надають нові можливості щодо формування прикордонних та транскордонних взаємозв'язків у сфері обміну товарами послугами. В цьому контексті виробництво екологічно чистих продуктів харчування і можливості сільського зеленого, агро- та екотуризму окреслюють нові перспективи до міжнародного співробітництва.

Узагальнення зазначених можливостей стосовно забезпечення сільського розвитку Закарпатської області зумовлює потребу в побудові дієвої інвестиційно-інноваційної стратегії, що дасть змогу обґрунтувати перспективи до зростання на регіональному рівні.

SWOT-аналіз засвідчив окремі загрози, що негативно впливають на забезпечення розвитку

сільської місцевості, серед яких суттєве місце займає повномасштабне вторгнення РФ в Україну, умови воєнного стану, перманентність непередбачуваних трансформаційних змін в економіці країни та її регіонів, внутрішня фінансова криза. Крім цього, в зазначених складних умовах господарювання знижуються децентралізаційні можливості впливу на формування збалансованого розвитку територій сільської місцевості. Існує значний ризик в отриманні доступу до цифрових технологій та цифрового інфраструктурного забезпечення створюючи цифрову нерівність в межах територіального розвитку. Посилення процесів цифровізації спричинює значну втрату робочих місць через підвищення рівня автоматизації процесів у всіх сферах людської діяльності. При цьому, зумовлює необхідність володіння економічними знаннями і цифровими компетентностями, що дає змогу підвищити інформаційну грамотність сільських мешканців підвищуючи рівень їх залученості до суспільного життя відповідно сучасних імперативів. Поряд з відміченими загрозами виникають ризики пов'язані зі значною залежністю від крупних холдингових агрокомпаній як інтегрованих структур, що здійснюють власну діяльність у сфері аграрного виробництва, мають високу експортну спроможність і значні конкурентні переваги порівняно з малим і середнім агробізнесом.

В умовах цифрового суспільства виникає потреба у формуванні дієвої системи кібербезпеки через значну ймовірність кіберзагроз та хакерських атак. Актуалізації набуває підвищення рівня цифрової грамотності, зокрема здобуття цифрових навичок для безпечного використання і впровадження цифрових технологій, навчання персоналу суб'єктів аграрного господарювання для можливості протидії кібератакам тощо.

Проведена моніторингова оцінка потенційних можливостей розвитку сільських територіальних систем Закарпаття з виокремленням пріоритетних видів туристичної діяльності дає змогу побудувати матрицю SWOT-аналізу й обґрунтувати оптимальні варіанти сценаріїв подальшого розвитку (табл. 2).

Зокрема, порівняльні (конкурентні) переваги» (*Си+М*) розвитку сільських територіальних систем Закарпаття полягають у:

- наявний потужний аграрний потенціал розвитку регіону в частині вирощування екологічно чистих продуктів харчування сприяє екологічному аграрному виробництву продукції відповідно до європейських стандартів якості;
- сприятливі природно-кліматичні умови з наявним лісо- і сільськогосподарським ресурсним потенціалом створюють перспективи для розвитку різних видів туризму, зокрема сільського, зеленого, екологічного;

Таблиця 2

Матриця-SWOT визначення потенційних можливостей розвитку сільських територій Закарпаття*

	<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
МОЖЛИВОСТІ	Си+М 1 – 4, 6, 7, 8 2 – 4, 7 3 – 4 4 – 7 5 – 4, 7 6 – 1, 3, 5 7 – 1, 2, 3, 8	М→Сл 1 – 6 2 – 1 3 – 3, 5, 6, 7 4 – 2, 4 5 – 3, 5, 7 6 – 0 7 – 0 8 – 3, 5, 6, 8, 9
ЗАГРОЗИ	Си→З 1 – 0 2 – 2, 5 3 – 1, 2, 5 4 – 0 5 – 1 6 – 1, 3 7 – 4, 5, 6	З+Сл 1 – 1, 3, 5, 6 2 – 2, 3, 9 3 – 3, 6 4 – 1 5 – 0 6 – 8

*Сформовано автором на основі проведеного SWOT-аналізу.

- широкі можливості щодо залучення інноваційних підходів господарювання засобом цифрового забезпечення, зокрема і у сфері туризму сприяють підвищенню рівня доступності та модернізація інформаційно-цифрових ресурсів, удосконаленню адміністративної системи управління з акцентом на запровадження системи електронного документообігу та урядування та задіяння онлайн-майданчиків, Інтернет маркетплейсів як основних видів багатоканальної електронної комерції з метою просування товарів та послуг.

Основні «Виклики» (*M→Сл*), які виникають у результаті поєднання слабких сторін суб'єкта та зовнішніх позитивних можливостей, передбачають, що:

- підвищення рівня доступності та модернізація інформаційно-цифрових ресурсів гальмується через недостатній рівень інформаційно-комунікаційної та цифрової інфраструктури, передусім в гірській місцевості;

- удосконалення адміністративної системи управління з акцентом на запровадження системи електронного документообігу та урядування не реалізовується через відповідні чинники: незадовільний рівень цифрових упроваджень у процес аграрного виробництва, низький рівень інноваційної активності підприємств, нестача інвестиційних ресурсів, передусім для розробки наукових проєктів, недостатній рівень інформаційно-комунікаційної та цифрової інфраструктури, передусім в гірській місцевості та низький рівень цифрової компетентності сільських мешканців, особливо старшого віку.

Визначення «Захищеності» (*Сл→З*) демонструє зв'язки між сильними сторонами суб'єкта та зовнішніми негативними впливами (загрозами), зокрема для досліджуваного регіону характерні такі варіанти:

- завдяки широким можливостям щодо залучення інноваційних підходів господарювання засобом цифрового забезпечення, зокрема і у сфері туризму та створенню нових підприємств і робочих місць, релокуванню бізнесу пом'якшується дія загрозливих наслідків від складної політичної ситуації в країні, внутрішньої фінансової кризи, урегулювання проблем цифрової нерівності в отриманні доступу до цифрових технологій та цифрового інфраструктурного забезпечення.

«Ризики» (*З+Сл*) – зв'язки між слабкими сторонами та загрозами, тобто найбільш слабкі місця (внутрішні чинники) суб'єкта аналізу при впливі негативних зовнішніх факторів – загроз полягають у:

- зниження рівня децентралізаційних можливостей впливу на формування сільського розвитку зумовлює низький показник рівня рентабельності аграрного господарювання, незадовільний рівень цифрових упроваджень у процес аграрного виробництва, інституційну неспроможність забезпечення сільського розвитку;

- необхідність забезпечення кібербезпеки через велику ймовірність кіберзагроз та хакерських атак оскільки цифрові впровадження характеризуються ненадійністю систем захисту кіберпростору.

Отже, моніторингове оцінювання засобом SWOT-аналізу уможливило обґрунтування специфічних властивостей розвитку сільських територій Закарпатської області, передусім у напрямі активізації туристичної діяльності в частині сільського зеленого, а також агро- та екотуризму. Відмічено конкурентні переваги території щодо можливості забезпечення розвитку досліджуваних видів туризму. Виявлено негативні аспекти або ж загрози, що можуть супроводжувати процес формування потужного туристичного бізнесу, які передусім пов'язані з впливом зовнішніх факторів, нині воєнного стану і складних умов господарювання. Обґрунтовано необхідність побудови інноваційної стратегії розвитку сільських територій із цифровим забезпеченням всіх сфер і видів економічної діяльності регіону, зокрема сфери туристичного бізнесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Використання SWOT-аналізу як універсального інструменту стратегічного планування туристичної діяльності в межах сільських територій дозволило виокремити сильні та слабкі передумови, а також окреслити можливості та загрози щодо активізації сфери туризму в Закарпатській області, передусім розвитку сільського зеленого, агро- й екотуризму. Вагомого значення при цьому, набуває врахування процесів цифровізації та безпосередньо впровадження цифрових технологій в досліджуваних видах туризму, що сприятиме ефективному функціонуванню суб'єктів господарювання як в туристичній, так в аграрній та інших сферах дотичних до їх розвитку. Подальші дослідження стосуватимуться обґрунтування ролі екологічно чистих продуктів сільськогосподарського виробництва у формуванні регіонального бренду (іміджу регіону), збереженні ідентичності територій сільської місцевості й забезпеченню їх конкурентних переваг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бородіна О. М. (2018) Аграрний і сільський розвиток для зростання та оновлення української економіки : наукова доповідь. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 152 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/298.pdf>.
2. Газуда Л. М., Баян А. В., Газуда М. В., Волощук Н. Ю. & Газуда С. М. (2022) Організаційно-управлінська складова формування маркетингових аграрних бренд-технологій: теоретично-прикладні аспекти. *Велика Бакта. ТОВ «РІК-У»*. 36 с. (Наукове видання)
3. Газуда М., Газуда Л. & Герцег В. (2024) Ключові аспекти цифровізації сільського господарства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*, 1(63), с. 79-86.
4. Газуда С. М., Ерфан В.Й. & Газій О.П. (2025) Стратегічні підходи до розвитку агротуризму регіону в умовах цифровізації. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*, №2(66), с. 63-69.
5. Гримак О. Я., Вовк М. В., Кіндрат О. В. (2019) Агротуризм як один зі шляхів розвитку підприємництва на сільських територіях. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Економічні науки*, Т 21, 93, с. 31-34.
6. Гримак О., Вовк М. & Юра В. (2017). Перспективи розвитку аграрного туризму в Карпатському регіоні. *Науковий вісник ЛНУ ветеринарної медицини та біотехнологій. Серія Економічні науки*, 19 (81), с. 114-117.
7. Губарь О. В. & Козирева Є. О. (2022) Агротуристична діяльність на сільських територіях в умовах лібералізації ринку землі. *Економіка та суспільство*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-102>. (дата звернення: 12.03.2026).
8. Кацемір Я. В. (2020) Сучасний стан та перспективи розвитку агроекотуризму в Україні. *Науковий економічний журнал «інтелект ХХІ»*, 4, с. 28-31.
9. Лісовий А. В. (2007) Сталий розвиток сільських територій: виникнення, сутність, принципи. *Економіка АПК*, 4, с. 140–145.
10. Лупенко Ю. О. (2017) Стан та перспективи розвитку сільських територій. *Сучасні проблеми та перспективи сталого розвитку сільських територій: збірник матеріалів Шістнадцятого конгр. вчен. економістів-аграрників та міжнародної науково-практичної конференції*. К.: ННЦ «ІАЕ». с. 12–19.
11. Пінчук Т. А. (2009) Агротуризм як форма підприємництва у сільській місцевості. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Економіка»*, 28, с.49-53.
12. Слатвінська Л. А., Збиранник О. М. & Мацак Н. І. (2024) Оцінка сучасного стану та визначення перспектив розвитку підприємництва у галузі туризму в Україні з урахуванням наслідків військового стану. *Економіка та суспільство*, 59. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3382/3309> (дата звернення: 13.03.2026).
13. Талавиря М. П., Газуда М. В. & Газуда Л. М. (2022) Розвиток сільських територій в Європейському Союзі: монографія. Ужгород: ПП Бреза, 504 с.
14. Термоса І. О. (2017) Сутність сталого розвитку та його особливості в контексті сільських територій. *Причорноморські економічні студії*, 19, с. 33–37.
15. Харчук С. А. (2015) Соціально-економічний розвиток сільських територій: проблеми та шляхи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*, 12, с. 20–23.
16. Хомюк Н. (2019) Напрями диверсифікації розвитку сільських територій в умовах децентралізації. *Інноваційна економіка*, 5-6, с. 113–118.
17. Чорна Н. М. (2023) Стан та основні тренди розвитку туристичної галузі України в умовах сьогоденних викликів. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*, 8. с.72-78.
18. Dodds, R., Joppe, M. (2001) Promoting urban green tourism: The development of the other map of Toronto. *Journal of Vacation Marketing*, Vol. 7, 3. P. 261–267. DOI : <https://doi.org/10.1177/135676670100700306> (accessed: 2026, March, 9).
19. Kim, S., Lee, S., Lee D., Jeong J., Moon, J. (2019) The effect of agritourism experience on consumers' future food purchase patterns. *Tourism Management*, Volume 70, 144-152, <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.08.003>.
20. Miron, V., Miron, M., Krysztoforski, M., Węsierski, J. (2015) Agritourism in Moldova: 10 steps for a successful business. Chişinău: Î.S. «Tipografia Centrală», 200 p.

REFERENCES

1. Borodina, O. M. (2018) *Ahrarnyy i sil's'kyi rozvytok dlya zrostannya ta onovlennya ukrayins'koyi ekonomiky : naukova dopovid'* [Agrarian and rural development for the growth and renewal of the Ukrainian economy: scientific report]. NAS of Ukraine, State Institution «Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine». Kyiv, 152 p. <http://ief.org.ua/docs/sr/298.pdf>. [in Ukrainian].
2. Gazuda, L. M., Balyan, A. V., Gazuda, M. V., Voloshchuk, N. Yu. & Gazuda, S. M. (2022) *Orhanizatsiyno-upravlins'ka skladova formuvannya marketynhovykh ahrarnykh brend-tekhnolohiy: teoretychno-prykladni aspekty* [Organizational and managerial component of formation of marketing agrarian brand technologies: theoretical and applied aspects]. *Great Bakta. RIK-U LLC*, 36 p. (Scientific publication) [in Ukrainian].
3. Gazuda, M., Gazuda, L. & Hertseh, V. (2024) *Klyuchovi aspekty tsyfrovizatsiyi sil's'koho hospodarstva* [Key aspects of digitalization of agriculture]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series «Economics»*, 1(63), 79-86. [in Ukrainian].
4. Gazuda, S. M., Erfan, V. Y. & Gazyi, O. P. (2025) *Stratehichni pidkhody do rozvytku ahroturyzmu rehionu v umovakh tsyfrovizatsiyi* [Strategic approaches to the development of agrotourism in the region in the context of digitalization]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series «Economy»*, 2(66), 63-69. [in Ukrainian].
5. Hrymak, O. Ya., Vovk, M. V. & Kindrat, O. V. (2019) *Ahroturyzm yak odyin zi shlyakhiv rozvytku pidpryemnytstva na sil's'kykh terytoriyakh* [Agrotourism as one of the ways to develop entrepreneurship in rural areas]. *Scientific Bulletin of the S.Z. Gzhytskyi Lviv National University of Biomedical Sciences. Series: Economic Sciences, Vol. 21, 93*, 31-34. [in Ukrainian].
6. Hrymak, O., Vovk, M. & Yura, V. (2017) *Perspektyvy rozvytku ahrarnoho turyzmu v Karpat-s'komu rehioni* [Prospects for the development of agricultural tourism in the Carpathian region]. *Scientific Bulletin of the Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology. Series Economic Sciences, 19 (81)*, 114-117. [in Ukrainian].
7. Gubar, O. V. & Kozyreva, E. O. (2022) *Ahroturystychna diyal'nist' na sil's'kykh terytoriyakh v umovakh liberalizatsiyi rynku zemli* [Agrotourism activity in rural areas under the conditions of land market liberalization]. *Economy and Society*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-102>. (accessed: 2026, March, 12). [in Ukrainian].
8. Katsemir, Ya. V. (2020) *Suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku ahroekoturyzmu v Ukraini* [Current state and prospects for the development of agro-ecotourism in Ukraine]. *Scientific economic journal «Intellect XXI»*, 4, 28-31. [in Ukrainian].
9. Lisovyi, A.V. (2007) *Stalyy rozvytok sil's'kykh terytoriy: vynykennya, sutnist', pryntsypy* [Sustainable development of rural areas: emergence, essence, principles]. *Economics of the Agricultural Industry*, 4, 140–145. [in Ukrainian].
10. Lupenko, Yu.O. (2017) *Stan ta pepspektyvy pozvytku sil's'kykh tepytopiy* [State and prospects for the development of rural areas]. *Modern problems and prospects for the sustainable development of rural areas: collection of materials of the Sixteenth Congress of Agricultural Economists and International Scientific and Practical Conference*. Kyiv: NNC «IAE», 12–19. [in Ukrainian].
11. Pinchuk, T. A. (2009) *Ahroturyzm yak forma pidpryemnytstva u sil's'kiy mistsevosti* [Agrotourism as a form of entrepreneurship in rural areas]. *Scientific Bulletin of UzhNU. Series «Economy»*, 28, 49-53. [in Ukrainian].
12. Slatvinska, L. A., Zbirannyk, O. M. & Matsak, N. I. (2024) *Otsinka suchasnoho stanu ta vyznachennya perspektyv rozvytku pidpryemnytstva u haluzi turyzmu v Ukraini z urakhuvannyam naslidkiv viys'kovoho stanu* [Assessment of the current state and determination of prospects for the development of entrepreneurship in the tourism industry in Ukraine taking into account the consequences of martial law]. *Economy and Society*, 59. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3382/3309> (accessed: 2026, March, 13). [in Ukrainian].
13. Talavirya, M. P., Gazuda, M. V. & Gazuda, L.M. (2022) *Rozvytok sil's'kykh terytoriy v Yevropeys'komu Soyuzi :monohrafiya* [Development of rural areas in the European Union: monograph]. Uzhhorod: PP Breza, 504 p. [in Ukrainian].
14. Termosa, I. O. (2017) *Sutnist' staloho rozvytku ta yoho osoblyvosti v konteksti sil's'kykh terytoriy* [The essence of sustainable development and its peculiarities in the context of rural areas]. *Black Sea Economic Studies*, 19, 33–37. [in Ukrainian].

15. Kharchuk, S. A. (2015) *Sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok sil's'kykh terytoriy: problemy ta shlyakhy vyrishennya* [Socio-economic development of rural areas: problems and solutions]. Investments: practice and experience, 12, 20–23. [in Ukrainian].
16. Khomyuk, N. (2019) *Napryamy dyversyfikatsiyi rozvytku sil's'kykh terytoriy v umovakh detsentralizatsiyi* [Directions of diversification of rural development in conditions of decentralization]. Innovative Economy, 5-6, 113–118. [in Ukrainian].
17. Chorna, N. M. (2023) *Stan ta osnovni trendy rozvytku turystychnoyi haluzi Ukrayiny v umovakh s'ohodennykh vyklykiv* [The state and main trends of the development of the tourism industry of Ukraine in the context of current challenges]. Tourism and Hospitality Industry in Central and Eastern Europe, 8, 72-78. [in Ukrainian].
18. Dodds, R., Joppe, M. (2001) Promoting urban green tourism: The development of the other map of Toronto. Journal of Vacation Marketing, Vol. 7, 3. P. 261–267. DOI : <https://doi.org/10.1177/135676670100700306> (accessed: 2026, March, 9). [in English].
19. Kim, S., Lee, S., Lee D., Jeong J., Moon, J. (2019) The effect of agritourism experience on consumers' future food purchase patterns. Tourism Management, Volume 70, 144-152, <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.08.003>. [in English].
20. Miron, V., Miron, M., Krysztoforski, M., Węsierski, J. (2015) Agritourism in Moldova: 10 steps for a successful business. Chişinău: Î.S. «Tipografia Centrală», 200 p. [in English].

Отримано 25.01.2026